

Il·luminar per contemplar

Dij, 27/12/2018 per Eloi Aran Sala

[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

Acabo la lectura de "Iluminación de Iglesias", de Miguel Ángel Rodríguez Lorite (Interventa Red, 2016). El llibre planteja qüestions raonables i mostra l'experiència d'un professional del sector que mereix ser escoltada, o llegida. Té tota la raó l'autor quan indica que:

"Para ver, nos sirve una farola y para mirar, un flexo sobre la mesa; però la luz para contemplar no se vende en las tiendas, ni se encuentra en los catálogos; es más, incluso mucho profesionales con conocimientos técnicos suficientes carecen de la sensibilidad necesaria para crear un ambiente para la contemplación con luz artificial". (pàg. 106)

"Contemplar" és un mot que prové de "cum-templum", és a dir, "mirar atentament un espai delimitat". La il·luminació d'una església ha de facilitar aquesta tasca d'atenció al "tèmenos", l'espai sacre, ajudar a la orientació de la persona vers el transcendent o, senzillament, ajudar a la pregària. Això és el que ha intentat l'arquitectura religiosa al llarg dels temps amb la llum natural; ja fos amb els finestrals que il·luminaven els panys muraris en el romànic, les vidrieres desmaterialitzadores del gòtic o les finestres amagades i altres jocs propis del teatralisme barroc.

Però, què hi ha de la llum artificial als temples? Des de sempre hi ha hagut lluminàries a les esglésies i aquestes no han estat neutres al discurs intern de l'edifici, especialment a la litúrgia, que n'és el seu motor funcional principal. Només cal recordar el ritus de la nit de Pasqua, on cada creient entra a les fosques al temple duent la seva candela. Il·luminar el temple per ajudar a la contemplació implica tenir en compte tant la dimensió vertical com la horitzontal de l'espai, a saber, el diàleg cel-terra i la processió vers el centre d'atenció principal situat en el presbiteri.

Amb l'arribada de noves fonts d'energia i les seves aplicacions lumíniques, especialment l'electricitat, es planteja un nou diàleg entre la tècnica i el simbolisme de l'espai que, molt sovint, no ha trobat la seva relació adequada. Al llibre s'indica, per exemple, el cas de la Catedral de Barcelona: per què il·luminar en excés les voltes i deixar que l'espai es vagi enfosquint a mesura que ens atanssem al pla del terra? De fet, la majoria d'espai eclesials no van ser pensats per contemplar les voltes. Com a cas reeixit s'apunta el cas del baldaquí dissenyat per Gaudí a la Catedral de Mallorca, on els lampadaris tenen un sentit i reforcen el discurs propi del lloc.

Tot i que el llibre defuig de ser un receptari fàcil sí que dona pautes i criteris suficients per a intervencions en el patrimoni sacre. Un d'ells és el de les facilitats que ofereix la nova tecnologia de il·luminació amb LED's; amb la seva fàcil instal·lació, el fet de proporcionar lluminositat uniforme a l'espai i el consegüent estalvi econòmic i energètic. També resulta interessant l'apartat de disseny de nous lampadaris. Si Gaudí va iniciar el camí amb el baldaquí esmentat, ara toca als arquitectes actuals trobar noves formes i artefactes que ajudin, de forma discreta però decisiva, a una percepció dels temples que col·laborin a la seva finalitat. Perquè, efectivament, il·luminar una església és quelcom més complicat que posar

quatre bombetes de la ferreteria.

